tans met assistentie van eenen andere nieuwe Deken".

Art.3: "Al die in de voorz.Schutterij zal zijn of ingeschreven wezen zal gehouden zijn op St.Antonius dag te compareeren ter plaats al waar die schutbroeders hunnen Comparitie houden en als dan van daar ten behoorlijken ure gezamelijk modest naar de Kerk te gaan aanhoorende aldaar den Dienst die ter Eere van St.Antonius zal geschieden op poene van de non Comparant iedere reis te verbeuren 12 stuivers".

Op de teerdag behoren alle schutbroeders aanwezig te zijn, zoals blijkt uit artikel 6: "Zullen die Schutbroeders op den praefigeerden St.Antonius dag zoo wanneer die Schutbroeders geliefde te teeren als dan en in zulke gevallen verpligt zijn met voorgaande Oude en nieuwe Dekens om samen der hand eerlijk te teeren en in kas iemand der voorz. Schutbroeders ten zelven tijde niet en compareert zal den non Comparant die andere in zulk geval zijn gehouden benefens die andere comparerende Schutbroeders te betalen zijn gelag".

Ieder jaar moesten de dekens rekening en verantwoording afleggen van het beheer der gelden: als ze hiermee niet op de bepaalde dag klaar waren,verbeurden ze een half ton bier.

Omtrent het optrekken naar de schutsboom bij gelegenheid van het koning schieten bepaalt art.9 het volgende:"Zoo wanneer die Schutterij naar den Vogel zal marcheren om de zelven te schieten zullen die Schut Broeders gehouden zijn met hunne roeren te komen om te compareren ten huize alwaar hunne comparietie gehouden word om alzoo in goede orde zonder hun dronken te drinken met trommels naar den Vogel te marcheren".

Aan de Dekens worden door het reglement verschillende verplichtingen opgelegd; zij moesten de nieuwe koning "den zilveren krans aan zijnen hals hangen om alsdan ordentelijk naar de hereberg te marcheren". Verder moesten zij, voor men naar de schutsboom trok"deze Charte openbarelijk lezen"enzij waren ook gehouden"goede zorg te dragen over het zilverwerk, Vaandels,Standaard en Trommels en verders genelrarijk op alles dat tot die voorz.Schutterij eenigzins toebehoorende". Voor het zilverwerk evenwel,dat de koning droeg,was hij zelf verantwoordelijk en wanneer hiervan iets vermist werd, moest hij de kosten vergoeden.

Artikel 17 bepaalt,dat "die Dekens der voorz. Schutterij zullen aan den waart waar die Gild haare comparietie en teerdagen hout schuldig zijn te staan en te laveren

de betaling van eennen dag zoo dikwijls als zij teeren en aldaar compareeren en zullen die zelve verteering aan den weert ook moeten voldoen,gelijk die Schut-broeders diensvolgende ook aan de voorz.Dekens hun geld promptelijk zullen moete betalen, hetgeene zij hier op de comparitie of teerdagen verteerdt hebben op peene dat den geene den welken van zulks effictivelijk en redelijk te doen in gebrek blijven daarvoor paratelijk en redelijk zal worden geexecuteerdt".

Wanneer een der leden van de Schut was overleden, golden de bepalingen van artikel 18 en 19 zowel wat betreft de Schutsbroeders als de nabestaanden. Artikel 18 luidt:"Indien iemand van de voorz. Schutbroers sterft zoo zullen als dan alle de Schutbroers gehouden zijn met den aflijvige naar de kerk op de begravenis te gaan en te offeren op peene dat zoodanige gebrekelijke Schutbroer bij huis zijnde zulks niet doet zal iedere rijs verbeuren 6 stuivers en daarna paratelijk zulks believende worden geexecuteerdt".Artikel 19:"Zullen die vrouwen kinderen of erfgenamen van zoodanigen aflijvigen ten regard van dien aan dien Schutbroer vereeren en betalen 3,75 of een half ton biers dat nochthans niet en zal worden gedronken op den zelfden dag dan wel op andere tijden of wel zal diezelve worden geemployeerd tot behoeven der voorz.schutterij zoo gelijk den Kapitijn en Dekens dat goed vinden en tot dien ook vereeren twee kaarsen van de baar zoo groot of klein als diezelve wezen welke kaarsen zullen wezen ter eeren van St.Antonius".

Interessant is ook artikel 20 omtrent het ordentelijk gedrag van de Schutbroeders: "De Gild zal gehouden zijn ten einde als wanneer zij optrekt zoo wel om naar den papegaai te schieten als ook om met de processie te gaan ordentelijk en met geledere te gaan gelijk die Schut-broers ook als dan niet en zullen vermogen zich dronken te drinken en zoo wie van hun contrarie deden zullen die voorz.Dekens den zelven contrafactuur wel dapperlijk mogen afslaan met eenen stok zonder dat nochthans bij zoodanige contrafactuur de minste tegenwering zal mogen worden gedaan".

Voorzichtigheid met de "roeren" of geweren was geboden,ze moesten recht omhoog gehouden worden,zodat er geen gevaar was anderen per ongeluk te raken; die tegen deze regel misdeed, verbeurde "eene tonne bier ten profijte van de Schutbroers".

Ruzie- of krakeelmakers, waarvan na onderzoek kwam vast

te staan, dat ze de oorzaak van het krakeel waren,verbeurden "eene halve tonne bier, die hij verobligeert zal zijn promtelijk te betalen". Een goede manier om de ruzie af te drinken.

Wanneer iemand lid wilde worden van de schut of er onder uit wilde gaan,"zal hij",aldus art.26,"zulks alle jaren vermogen te doen en dat nochthans preciselijk op St.Antoniusdag en zal zoodanige uitgaander gehouden zijn ten respecte van zijnen uitgang ter eere van St.Antonius te betalen een pont was en de het zelve offeren te tijde en stonde des dienste ter eere van St.Antonius wordende gedaan en de tot dien ook al noch voor zijn contingent promptelijk voldoen alle de achterstallen zoowel voor de verteering als anderszints die deze Schutterij als dan ten achteren is".

De verplichtingen van en tegenover "den Koning" regelt artikel 27 en 28. "Hem zo wij onder leze, voorz.Schutterij Koning zal zijn, zal verpligt zijn een en ten behoeve van de Gild voor een sieraad en tot zijne gedachtenise te geven en te vereeren eenen zilveren Schildt met zijn wapen daar op gegraveert met expressie van de jare in het welk hij Koning is zonder nochthans aan de zelve Schutterij dien aangaande iets meer te geven dan alleenlijk als die Schutbroers den Koning des avonds te huis brengen en des morgens wederom met trommels en vaandels komen uit halen zoo zal hij als dan verpligt zijn die Schutbroers met eenige drank te zullen beschenken. Waar tegens zoo zal den Koning die eerst teer en comparitie dagen gedurende zijn Koningschap in zijn verteering door die Schutbroeders vrij gehouden worden".

"Mocht iemand van de Schutbroers successievelijk drie jaren naast malkanderen den vogel of de papegaai afschieten,zoo zal dezelve alsdan Keijzer zijn". Op de comparitie en teerdagen hoefde hij zijn vertering niet te betalen.

De trouwdag van een Schutbroeder kon vanzelfsprekend niet ongemerkt voorbijgaan. Art.30 bepaalt: "Of iemand der voorz. Schutterij het zij jongmens of weduwenaar mochten bruidegom worden zoo zal de zelve bruidegom schuldig zijn aan de Schut te geven eene halve tonne bier en is het zake den bruidegom zoude houden eene eerlijke bruiloft zal hij gehouden zijn te geven en te vereeren de Schutbroers eene tonne bier".

De artikelen 32 en 33 regelen de keuze van Dekenen en de

Vaandrager.De dekenen worden gekozen met"voorgaande consent van den Koning,den Kapitein,afgegaane Dekenen en Vaandrager" "Zoo wie onder deze Schutterij tot Vaandrager wordt genomineert zal zoodanige nominatie en electie geschieden bij den Koning, Kapitein en Dekens met exclusie van alle anderen, welke Vaandrager bij den Koning, Kapitein en Dekens genomineert zijnde zal verpligt zijn ten respecte van die aan de Schutbroeders te vereeren eene halve tonne bier".

De Schutten hadden, wat betreft hun leden, in bepaalde gevallen een eigen rechtspraak, zoals blijkt uit het slotartikel 38: "Zoo wie van de meer gem.Schutbroers nalatende was of in foute verbleve om deze voorz. ordienantie Keuren, Breuken en Amenden daar in gementionneerd en geexprimeert staande promptelijk na te komen en dezelve te voldoen zoo zullen die voorz.Schutbroers als dan met goede orde nochthans zonder eenig geweer doen alleenlijk met trommels en Vaandels respectievelijk gaan en te marcheren na den woonhuize van zoodanige gebrekkelijke Schutbroer en al daar door den dienaar van hunne voorz.Schutterij paratelijk exciteeren en af panden tot voldoening van deze Ordonnantie, Keuren ,breuken, boeten en Amende als andersints daar van deze Charte is eenigzints mentionnerende zonder nochthans eenig ander vonnis of ordinantie daar toe noodig te hebben of gerequireert te zijn was in dier gelijke cas of occasie in alle dier gelijke andere Gilde of Schutterij practicabel of considerabel.

++++++++++++++++++++++++++++

Tot slot vermelden we hier de hernieuwde goedkeuring van reglementen enz. door de Landcommandeur op 24 october 1699. Dit gebeurde met de volgende bewoordingen.

"Ende geconsidereert hebbende die oude Charte t'eene mael vergankelijk en dat die Dekens en Officieren der gemelde Schutterij van St.Antonius geerne wederom zoude wezen gequalificeerd hebben der halven wij Hendrik vrij Heer van Wassenaar en waarmondt Lantkommandeur der Ballij Aldenbiezen,vrij Heer van Gemert, Gruitroij, St.Peters fouren, Diepenbeek, Bevers, Damensen, Heer tot ordinge dezer boven geschovene Puncten en artikulen over gegeven verzoekende daar op te mogen hebben onze renovatie, Permissie en authoritijd en wij in kwaliteit als Landcommandeur zoo voorz. ter bede

van Dekens en Officieren der opgemelde Schutterij geinelineert wezende hebben hun lieden dezelve Puncten en articulen bij forin van Charte gerenoveert,geabprobeert en de nove verleend en geexcordeerd willen en begeren dezelve alzoo zonder oppositie te zullen worden onderhouden ter eeren van den voorz.St.Antonius zonder presuditie nochthans van hunne eerste Charte en ons altijd hier in reserverende ter interpretatie vermeerderinge en verminderinge naar ons geliefde en zoo zulks behore en tot meerder corroboratie van die zoo hebben wij deze totaal met onze proprie ingeboren potvier bekrachtigd en eigenhandig ondertekent.

Datum op den Kasteel van Gemert den 24- dezer maand October dezes jaars 1699. Getekend:

H.B.de Wassenaar.

op dezen kant wapen gecopieerd, den 9 ochtober 1806; weder getekent en overgeschreven door

A.P.Verbakel, Deken te Mortel

in 1877 datum 24 Augustus.

EEN TWEEDE CARTE OF REGLEMENT.

Aan de Landcommandeur von Reischach, die in Gemert op 15 juli 1786 plechtig werd ingehuldigd, werd door "den Capitein en verdere officieren en dekens van den Gilde van Sint Antonius alhier" een verzoek gericht om hunne carte te confirmeren, want "dat dezelve Carte door de predecesseuren van U Hoogwaerde en genaade Excellentie bij der zelver in Huldiginge is geconfirmeert geworden".

Het lijkt mij dat dit reglement aangepast is aan de tijd van toen, vermoedelijk al eerder. Het omvat 32 artikelen tegen het vroegere 38 en wijkt op verschillende punten daarvan af.Zo wordt in art.6 verzocht:"tot meerdere aenmoediging van die Schutterij van Zijn Hoogwaardens predecesseur Leop: freih: von Steinen genadig vergunt, aen den koning die maer voor een jaer magh blijven,vrij zal weesen van die ordinaire deser Gemeinde diensten, en wel specialijk van het Schepens ampt, Borgemeesterschap, kerkck en armmeesterschap,als meede van inquartieringe van militaire in deze Heerlijkheid".

De in dit art.genoemde von Steinen confirmeerde als Landcommandeur op 3 september 1750 het reglement van de O.L. Vrouwebroederschap.

Uit art.7 blijkt dat het de Schut in die tijd financieel slecht ging, want er wordt verzocht on het koning schieten

vijf jaar te mogen uitstellen" door brand buiten staat geraakt om alle jaar een koningvogel te konnen schieten".

Om onderlinge ruzie te vermijden, werd op 20 juni 1786 een accoord gemaakt tussen St.Antonius en St.Joris,dat bij loting zou bepaald worden, wie bij de inhuldiging van een commandeur voorrang zou hebben; daarna zou de voorrang om en om aan een der Schutten toekomen.

Opvallend is ook in dit reglement dat een eventuele boete of tractatie niet meer wordt gegeven in de vorm van"een halve of een hele tonne bier", maar in de vorm van geld.

Ook de bepaling uit het vroegere reglement, dat de Dekens een Schutbroeder, die bij het optrekken te veel gedronken heeft "met een stok wel dapperlijk te mogen afslaan, is hier niet meer te vinden.

Tot zover een en ander over de carte van de Sint Teunnis Schut.

Iets over "de rouwvaan" zie blz.24.

M.H.J.Pennings.

TONTJE DE PROIS-
EN Z'N PERD.